

Η εναλλαγή των χρωμάτων, η υφή και η γεωμετρική γλώσσα της Γης εντυπωσιάζουν στα φωτογραφικά καρέ του Sergey Yastrzhembskiy

Σε «μαγεμένα» τοπία και σε άδυτα υπουργείων

Δύο καινούργιες ενδιαφέρουσες εκθέσεις της Photobiennale φιλοξενούνται στη Θεσσαλονίκη

ΤΗΣ ΧΑΪΔΩΣ ΣΚΑΝΔΥΛΛΑ

Αεροφωτογραφίες τοπίων που σου μεταφέρουν την απόλυτη αίσθηση ελευθερίας και ψυχρά φωτογραφικά καρέ που αποτυπώνουν μία «κλινική» όψη της εξουσίας του κράτους. Οι δύο νέες εκθέσεις της Photobiennale 2010 περιλαμβάνουν έργα δύο καταξιωμένων φωτογράφων, του Ρώσου Sergey Yastrzhembskiy και του Βρετανού David Moore.

«Όταν κοιτάς από ψηλά μοιάζει η γη με ζωγραφιά». Μπορεί να μη γνωρίζεις το γνωστό τραγούδι του Κώστα Χατζή ο Ρώσος καλλιτέχνης, όμως με το έργο του μεταδίδει ακριβώς την ίδια αίσθηση. Τα σύννεφα των χωρών εξαφανίζονται και αυτό που μένει είναι η πολύχρωμη μορφολογία του εδάφους τοπίων της Ευρώπης, της Αφρικής και της Σιβηρίας. Η ενόπτις της φωτογραφικής του δουλειάς «Aeroimpressionism», η οποία φιλοξενείται στο Κέντρο Πολιτισμού του δήμου Θεσσαλονίκης, έχει παρουσιαστεί και στη Μόσχα και αποτελεί μία συμπαραγωγή του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης με το Μουσείο Φωτογρα-

φίας της Μόσχας (Moscow House of Photography Museum).

Γεννημένος το 1953 στη Μόσχα, ο Sergey Yastrzhembskiy σπούδασε φωτογραφία δίπλα στον Lev Melikhon, ενώ ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία, τη διπλωματία και την πολιτική. Ήταν ένας από τους νικητές του διαγωνισμού για την καλύτερη φωτογραφική εργασία σχετικά με τη Μόσχα του Moscow House of Photography Museum, ενώ το 2008 ίδρυσε την εταιρία «HuntEssential FishFantastic» στη Νότια Αφρική. Έχει εκδώσει πέντε φωτογραφικά λευκώματα και έχει πραγματοποιήσει πολυάριθμες εκθέσεις σε διάφορες χώρες.

Αεροφωτογραφίες

Η φωτογράφηση από ψηλά, από τον αέρα, είναι μία μέθοδος που είχε ενθουσιάσει τον καλλιτέχνη από νωρίς και την έχει αξιοποιήσει σε διάφορες δουλειές του. Ο ίδιος είχε δηλώσει στο άνοιγμα της εν λόγω έκθεσης στη Μόσχα: «Δε θυμάμαι πότε ακριβώς άρχισε το πάθος μου με την αεροφωτογραφία. Ίσως να ξεκίνησε όταν φωτογράφιζα τις οροφές του Κρεμλίνου. Είχα συνειδητοποιήσει τότε ότι το ύψος μου πρόσφερε μία τελείως διαφο-

ρετική θέα των ανακτόρων και των καθεδρικών ναών που ήδη γνώριζα τόσο καλά και είχα οργανωμένα στο μυαλό μου ως εικόνες από την παιδική μου ηλικία. Ενθουσιάστηκα από όλες αυτές τις οπτικές γωνίες και τις λεπτομέρειες που το μάτι δεν "έβλεπε" όταν κοιτάζεις το Κρεμλίνο από το έδαφος. Ίσως, πάλι, να ξεκίνησε όταν φωτογράφιζα τη λατρεμένη Τσούκντσα από ένα αερόστατο και αυτή η εμπειρία να εντυπώθηκε βαθιά στην καρδιά μου».

Ο φωτογράφος ξεχωρίζει ανάμεσα στα καρέ του αυτά που δείχνουν τη Νότια Αφρική. «Η εναλλαγή των χρωμάτων, η υφή και η γεωμετρική γλώσσα της Γης», όπως εξηγεί, «ήταν τα στοιχεία που με έκαναν να αγαπήσω περισσότερο τις εικόνες της Αφρικής».

Ο καθηγητής του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Σχεδίου στο Μιλάνο, Cesare Cunaccia, ανέλυσε διάφορες παραμέτρους της δουλειάς του Yastrzhembskiy: «Ο φωτογράφος πιστοποιεί την απόλυτη αλήθεια του φυσικού κόσμου, αποτυπώνει τη μορφολογία του τοπίου μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια, ενώ παράλληλα χωρίς κανένα διαταγμό ή φαντασία του ανοίγει διάπλατα. Χρησιμοποιεί μία συγκεκριμένη

αλλά ψευδαισθησιακή κλίμακα του σύμπαντος».

Ως έμπειρος αφηγητής, ο Yastrzhembskiy «μιλά» για τα ανέγχετα από τον άνθρωπο μαγικά τοπία άλλοτε παγιδευμένα κάτω από τους πάγους της Σιβηρίας κι άλλοτε στις άκαυτες πεδιάδες της Βαλτικής.

«Ακριβώς όπως στα παραμύθια, οι φωτογραφίες του Sergey δε δείχνουν παγιωμένα μονοπάτια, ασφαλές και προκαθορισμένες διαδρομές. Ο χάρτης αυτού του ταξιδιού είναι τόσο παράλογος που μοιάζει με εκείνους που έφτιαχναν οι χαρτογράφοι του Μεσαίωνα, που έβλεπαν τη Γη σαν ένα δίσκο στο κέντρο ωκεανού», σημειώνει ο Cunaccia.

«Όλα αυτά θυμίζουν τον αλχημικό σκηνόθετη του σινεμά Andrey Tarkovsky, ο οποίος μοιροζόταν την ίδια μυστικιστική θέαση των φυσικών τοπίων και το συμβολισμό τους. Οι φωτογραφίες του Sergey, λοιπόν, υπαινίσσονται ότι ο προσορισμός «βαδίζει» χέρι χέρι με τον ταξιδιώτη, έτοιμος να αποκαλυφθεί ανά πάσα στιγμή, αλλά παρορμημένα μυστικός, ευάλωτος και ακτινοβόλος».

«Το κράτος στην πιο ωμή του μορφή»
«Το μέρος το οποίο παρατηρώ

στη σειρά "The Last Things" είναι μυστικό και δεν είχε σχεδιαστεί ο καμία περίπτωση για να παρατηρηθεί με την κάμερα κάποιου τρίτου. Σχηματίζει το κράτος στην πιο ωμή του μορφή και γι' αυτόν το λόγο κι μόνο αξίζει την προσοχή μας».

Με αυτά τα λόγια συνοψίζει το θέμα της έκθεσης «The last things» ο Βρετανός φωτογράφος David Moore. Αυτή η ενόπτις της δουλειάς του θα φιλοξενηθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης από την ερχόμενη Τρίτη έως και το 30 Σεπτεμβρίου, στο πλαίσιο της Photobiennale 2010. Πρόκειται για μία παραγωγή που πραγματοποιείται με την υποστήριξη του Βρετανικού Συμβουλίου, καθώς και του Arts Council England, UH Galleries University of Hertfordshire, Belfast Exposed, Wolverhampton Art Gallery, Arts council of Northern Ireland. Το αντικείμενο του φωτογράφου δεν είναι άλλο από μια μυστική κρατική τοποθεσία του βρετανικού υπουργείου Άμυνας, η οποία βρίσκεται κάτω από το έδαφος στο κέντρο του Λονδίνου.

Ομοίτητα λευκώμα, με πολλές λεπτομέρειες για τον τρόπο με το οποίο εργάστηκε ο Moore, καθώς και αποσπάσματα από το προσ-

πικό του ημερολόγιό κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της παραγωγής εκδόθηκαν από τις «Dewi Lewis Publications» το 2008 και διατίθενται μέσω του amazon.

«Λαθρεπιβάτης»

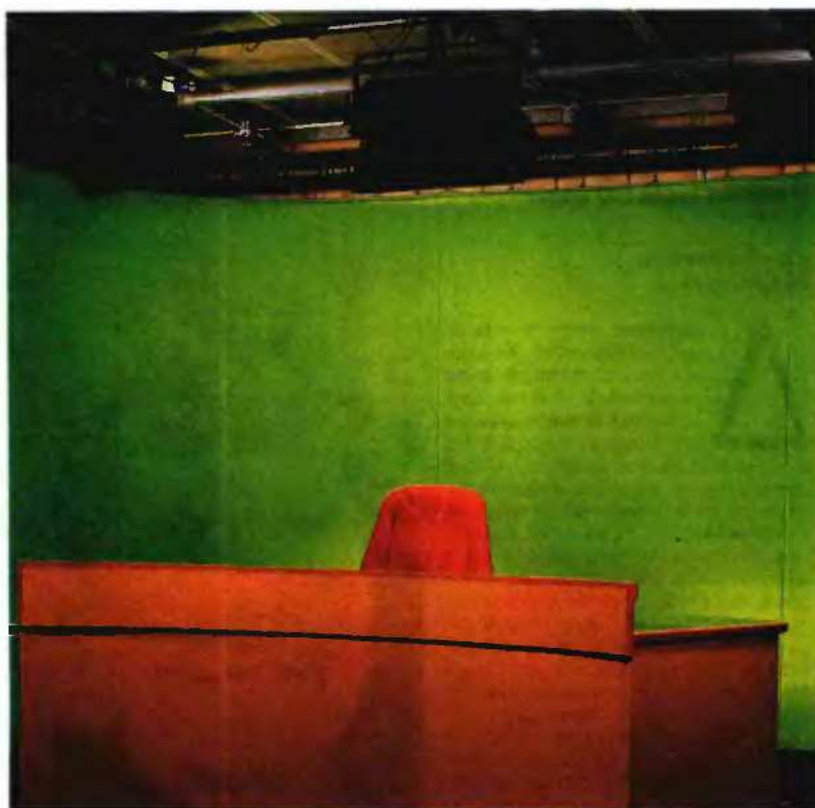
Αλήθεια, πώς αισθάνεται ένας άνθρωπος που αντικρίζει μια εικόνα από το... μέλλον; Ή έστω μία εκδοχή του μέλλοντος; «Το συναισθήμα όταν μπήκαμε ήταν... σουρεαλιστικό και σχεδόν τρομακτικό. Αυτό που είδαμε έμοιαζε με εικόνα εφιάλτη. Το φανταζόμασταν για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, που με το ζόρι πιστεύαμε ότι επιτέλους βρισκόμασταν μέσα. Εκανα είκοσι ξεχωριστές επισκέψεις σε αυτές τις εγκαταστάσεις. Εμπαίνα, λοιπόν, στο μετρό, συναντούσα το βοηθό μου και πήγαινα εκεί... Μέσα σε ένα μισάωρο μεταμορφωνόμουν από έναν συνηθισμένο επιβάτη του μετρό σε «λαθρεπιβάτη» ενός μυστικού κόσμου».

Στις καταγραφές αυτού του ημερολογίου περιγράφονται γλαφυρά οι εντυπώσεις του φωτογράφου: «Ο αέρας σε κανένα σημείο δεν είναι αρκετός ή φρέσκος. Σήμερα είδαμε τις μηχανές που θα δώσουν ενέργεια στην όλη εγκατάσταση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης... Ο Ντέιβιντ, ο βοηθός μου, ρώτησε αν υπάρχει κάποιο μέρος για προσευχή. Ο Μάθιου απάντησε ότι η αίθουσα παροχής πρώτων βοηθειών θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί

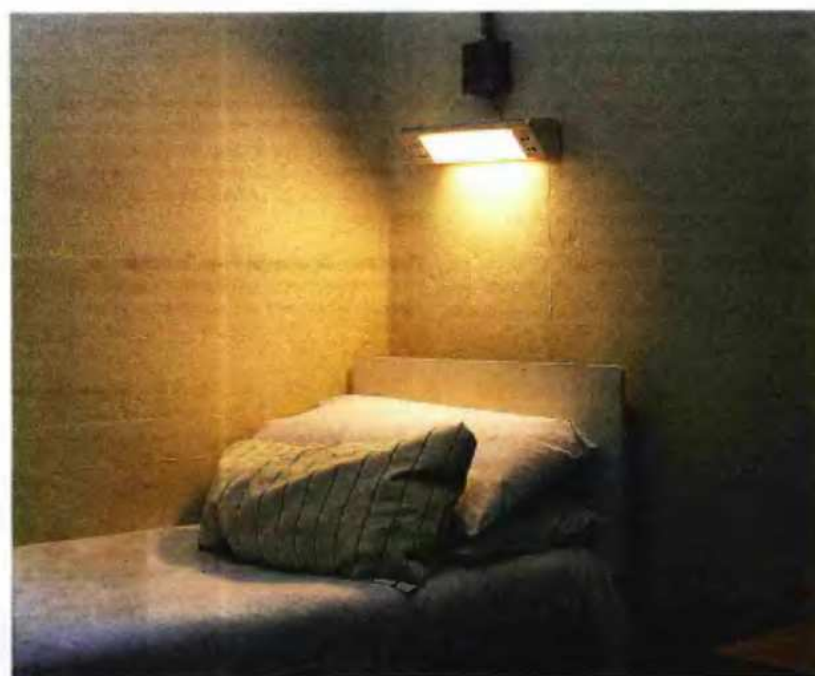
«Μέσα σε ένα μισάωρο μεταμορφωνόμουν από συνηθισμένο επιβάτη του μετρό σε «λαθρεπιβάτη» ενός μυστικού κόσμου»

κι έτσι. Ίσως μέχρι τότε η πίστη θα «κατοικούσε» αποκλειστικά μέσα μας».

Δεν είναι η πρώτη δουλειά του Moore στην οποία ασχολείται με την εξουσία. Όπως δήλωσε στον «ΑτΚ», αυτό που τον ωθεί είναι η προσωπική του ανάγκη για διάφανεia και δικαιοσύνη. «Η τέχνη δε θα έπρεπε να είναι υποχρεωμένη να κάνει οτιδήποτε και μπορεί να είναι πολιτικά χρήσιμη μόνο

Δωμάτιο και γραφείο αξιωματούχου. Φωτογραφίες του David Moore από την έκθεση «The last things»

όταν επιλέγεται η σωστή εικαστική γλώσσα. Είναι μάταιο το να τοποθετείς απλά ένα έργο σε μία γκαλερί και να ελπίζεις ότι ο κόσμος θα αλλάξει. Το καλύτερο που μπορείς να κάνεις πολιτικό είναι το να πεις «κοίταξέ το», αλλά αυτό πρέπει να ειπωθεί με τέτοιο τρόπο που να γίνει αποδεκτό από το κοινό. Με ελάχιστες εξαιρέσεις μπορεί να αποτελέσει μία μικρή διαμαρτυρία».

Ο άνθρωπος που τον βοήθησε πάρα πολύ στην υλοποίηση του προτζεκτ ήταν η Angela Weight, υπεύθυνη Τέχνης στο Αυτοκρατορικό Πολεμικό Μουσείο, στο Λονδίνο. Η Weight πίστεψε από την αρχή στη σημασία του έργου -να φωτογραφηθούν για πρώτη φορά οι πραγματικές εγκαταστάσεις έκτακτης ανάγκης της βρετανικής κυβέρνησης, ένα μέρος μυστικό από τον κόσμο. Καθώς είχε επαφή με το υπουργείο Άμυνας, έφερε τον Moore σε επικοινωνία με τους σωστούς ανθρώπους στην ιεραρχία του υπουργείου σε θέματα ασφαλείας. Χρειάστηκαν πολλές τέτοιες συσκέψεις επί 14 μήνες για να φτάσει ο δημιουργός στα... άδυτα του υπουργείου. «Η αίσθησή μου τώρα που βλέπω την όλη προσπάθεια από απόσταση είναι ότι υπήρξαμε πολύ τυχεροί αλλά και επίμονοι.

Οι πιθανότητες ήταν εξαιρετικές περιορισμένες. Όλοι γνωρίζουμε για τέτοια μέρη, απλά δεν έχουμε συγκεκριμένα στοιχεία, που ακριβώς βρίσκονται, τι ακριβώς κάνουν κ.λπ. Αυτό το προτζεκτ προσφέρει κατά κάποιον τρόπο απτή απόδειξη για κάτι που μέχρι πρότινος θεωρούνταν μάλλον αποκύημα της φαντασίας», τονίζει σχετικά ο καλλιτέχνης.

Ενα ενδιαφέρον στοιχείο αυτής της έκθεσης είναι ότι τελικά η βρετανική κυβέρνηση ανάγκασε το Βρετανό φωτογράφο να λογοκρίνει ψηφιακά τα έργα.

Ουσιαστικά δεν απαγόρευσε τη δημοσιοποίηση κανενός έργου, απλά σε ορισμένες εικόνες, όπου φαίνονται ονόματα, γράμματα ή ψηφία απόρρητα, επέβαλε λογοκρισία, δηλαδή ψηφιακή αλλοίωση της εικόνας. «Το θεώρησα ενδιαφέρον, γιατί με αυτόν τον τρόπο και το κοινό καταλαβαίνει σε ποιο ακριβώς σημείο της φωτογραφίας γίνεται η επεξεργασία και φαίνεται τι έχει «παραλειφθεί» (γράμματα και νούμερα). Έτσι, αυτή η κρατική επιβολή γίνεται μέρος του έργου. Το βιβλίο μου δίνει λεπτομερείς πληροφορίες πάνω σε αυτό», εξηγεί ο Moore.